

Міністерство освіти і науки України
Київський національний лінгвістичний університет
Кафедра англійської філології і філософії мови

Курсова робота

на тему: Словоскладання як спосіб сучасного словотвору в англійській та українській мовах (на матеріалі масмедійного дискурсу)

Булани Анни Олександрівни

Студентки групи ПА 03-21

факультету германської філології і перекладу

денної форми навчання

Спеціальності 035 Філологія

Науковий керівник:

кандидат філологічних наук,

доцент Мелешкевич Л.М.

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

Київ – 2024

Ministry of Education and Science of Ukraine
Kyiv National Linguistic University
Department of English Philology and Philosophy of Language

Course Paper

**Word compounding as a method of modern word formation in English and
Ukrainian (based on the material of mass media discourse)**

Anna Bulana

Group ПІА 03-21

The Faculty of Germanic Philology and Translation

Full-Time Study

Speciality 035 Philology

Research Adviser

Assoc. Prof. **L. M. Meleshkevych**

PhD (Linguistics)

Kyiv – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. СЛОВОСКЛАДАННЯ ЯК СПОСІБ ПОПОВНЕННЯ СЛОВНИКОВОГО СКЛАДУ АНГЛІЙСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ	6
1.1 Поняття словоскладання у мовознавстві	6
1.2 Складні слова та їхня класифікація	8
Висновки до Розділу 1	11
РОЗДІЛ 2. ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ СУЧАСНИХ СПОСОБІВ СЛОВОСКЛАДАННЯ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ НА ОСНОВІ МАСМЕДІЙНОГО ДИСКУРСУ	13
2.1 Поняття масмедійного дискурсу	13
2.2 Аналіз специфіки словоскладання в англійськомовному масмедійному дискурсі	14
2.3 Аналіз специфіки словоскладання в українськомовному масмедійному дискурсі	18
2.4 Спільні та відмінні тенденції у словоскладанні досліджуваних мов.	22
Висновки до Розділу 2	23
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	25
РЕЗЮМЕ	27
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ	28
ДОДАТОК	31

ВСТУП

Словниковий склад будь-якої мови постійно та безперервно поповнюється за допомогою багатьох мовних процесів, і одним з найважливіших та найпродуктивніших способів збагачення мови є словоскладання.

Актуальність даного дослідження полягає в постійному розвитку та збагаченню української та англійської мов шляхом словоскладання. Масмедійний дискурс є одним з найголовніших джерел словотвору, в якому постійно оновлюється інформація, а отже тема словоскладання все ще потребує подальших досліджень.

Словоскладання як мовознавча наука досліджувалося такими науковцями як: Ю. О. Жлуктенко, І.В. Соколова, М.І. Мостовий, Ю. А. Зацний та М. М. Полужин, Е. Пеннанен та інші.

Об'єктом дослідження є словоскладання в англійській та українській мовах в контексті масмедійного дискурсу.

Предмет дослідження – порівняльний аналіз основних способів словоскладання в англійській та українській мовах на основі матеріалів масмедійного дискурсу.

Метою даної роботи є дослідження та порівняння сучасних процесів словоскладання в українській та англійській мовах на прикладі масмедійного дискурсу, щоб виявити спільні та відмінні тенденції.

Згідно з метою дослідження було поставлено такі **завдання**:

1. Проаналізувати поняття словоскладання у сучасному мовознавстві;
2. Дослідити способи словоскладання в українській та англійській мовах, а також їхні види;
3. Проаналізувати поняття складного слова;

4. Зробити порівняльний аналіз особливостей словоскладання в сучасній українській та англійських мовах на матеріалі масмедійного дискурсу.

Для дослідження теоретичного матеріалу було використано **дослідницькі методи** аналізу, синтезу та узагальнення. Для аналізу в практичній частині роботи було використано поєднання зіставного та статистичного методів мовознавства.

Лексичні одиниці аналізу, обрані з текстів масмедійного дискурсу, а саме зі служби радіомовлення, газет, журналів таких як *TIME*, *The Economist*, *The Atlantic*, *The Guardian*, *BBC*, *Українська Правда*, *Голос*, *День*, *Фокус* та *NV*, були використані як **матеріал для дослідження**.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів та висновків до них, загального висновку, списку використаних джерел, резюме та додатку.

РОЗДІЛ 1. СЛОВОСКЛАДАННЯ ЯК СПОСІБ ПОПОВНЕННЯ СЛОВНИКОВОГО СКЛАДУ АНГЛІЙСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ

1.1 Поняття словоскладання у мовознавстві

Як відомо, словниковий склад будь-якої мови постійно змінюється. Така плинність і варіативність мови пояснюється тим, що мова, насамперед, та її словниковий склад, безпосередньо пов'язані з виробничою та суспільною діяльністю людей. Для виконання своєї найважливішої функції — засобу спілкування — словниковий склад мови повинен швидко реагувати на зміни в усіх сферах життя і діяльності людей.

Словоскладання — один з найдавніших способів словотворення, який зберіг продуктивність і на сучасному етапі розвитку англійської та української мов.

Словоскладання — це утворення складних слів шляхом поєднання двох основ або основи і цілого слова, які в останньому випадку набувають статусу морфем і також вважаються основою. Основна мета словоскладання — полегшити комунікацію, а чисельні складні слова об'єднують в одному слові значення, яке, здавалося б, потрібно було б передати цілим словом або реченням (Василенко, 2018, с. 1).

Словоскладання — це словотвірний процес, що ґрунтується на поєднанні лексичних елементів (слів або основ). У теоретичній літературі словоскладання розглядається неоднозначно, причому розбіжності стосуються і базових питань. У вивченні словоскладання питання, якими керуються дослідники, можна згрупувати в чотири основні сфери, позначені як делімітація, класифікація, утворення та інтерпретація. Залежно від перспективи, взятої в дослідженні, деякі з них можуть бути висвітлені або відсунуті на задній план (Nacken, 2017, р. 1).

Словоскладання — це процес складання слів для утворення нового слова яке позначає не дві речі, а одну, і яке вимовляється як одне ціле. Він полягає в

об'єднанні слів, що мають власне лексичне значення (що мають власне субстантивоване значення) для створення нової одиниці, яка функціонує як одне слово. Крабтрі та Пауер (1985) стверджують, що " словоскладання – це процес, який утворює нові слова не зі зв'язаних афіксів, а й з двох незалежних слів". Слова, які є частинами складного слова, можуть бути вільними морфемами, утворені шляхом афіксації, або навіть слова, утворені шляхом складання. Визначальною властивістю словоскладання є те, що воно полягає в об'єднанні лексем у більші слова (Ningsih та ін., 2013, с. 2).

Велику увагу дослідженню процесів збагачення словникового запасу англійської мови приділяли такі науковці: Ю. О. Жлуктенко, І. В. Соколова, М. І. Мостовий, Ю. А. Зацний та М. М. Полюжин.

У книзі «Загальне мовознавство» (1979) Ф. Березін і Б. Головін обґрунтовують твердження про те, що словоскладання не належить ні до лексикології, ні до морфології, а стоїть на одному рівні з ними. Лексика, морфологія і словотвір — це три автономні механізми мови, які виникають на основі трьох аспектів мовної структури і трьох типів відношень між словами. Саме тому словоскладання слід визнавати об'єктом мовознавчого дослідження нарівні з лексикологією та морфологією (Коваленко та ін., 2012, с. 1).

Словоскладання тісно пов'язане із граматикою та має великий вплив на лексичний склад мови. Воно відбиває специфіку мови, тому що поряд з деякими загальними для багатьох мов рисами мають місце і національні, характерні тільки для даної мови особливості, становлячи одну з відмінностей однієї мови від іншої (Радочинська, 2014, с. 1).

Отже, словоскладання, що є одним з найдавніших способів словотворення, залишається продуктивним на сучасному етапі розвитку англійської та української мов, утворюючи складні слова шляхом поєднання двох основ або основи й цілого слова. Вивчення словоскладання є важливим аспектом мовознавства, оскільки воно тісно пов'язане з граматикою та

визначає лексичний склад мови, відображаючи не лише загальні риси, але й національні особливості мови.

1.2. Складні слова та їхня класифікація

Словоскладання передбачає утворення нових слів. Якщо поглянути на слова *greenhouse*, *meaningless* або *pickpocket*, стає очевидно, що вони утворені шляхом складання менших елементів, щоб утворити більші слова зі складнішим значенням, тобто складні слова.

Саме визначення складного слова зазнає суттєвих труднощів, по-перше, через складність предмету дослідження, по-друге, через наявність багатьох об'єктів схожих з предметом дослідження, по-третє, через різницю в лінгвістичних поглядах і підходах до предмету дослідження, тобто складного слова. Під час пошуку визначення складних слів можна спиратися на морфологічні та словотвірні позиції (Радочинська, 2014, с. 1).

Складні слова, утворені поєднанням коренів або основ, є важливою частиною як англійської, так і української лексики. Складні слова об'єднують значення своїх частин у цілісне поняття та семантично розпізнаються як ціле окреме слово.

Складні слова, утворені шляхом словоскладання, значно відрізняються від словосполучень, і за В. Адамсом головною ознакою відмінності складного слова від словосполучення є його неподільність. Неподільність складного слова – це процес, який унеможливує додавання інших елементів до складових слова (Кізіль, 2018, с. 2).

Широке коло мовознавців окреслюють різні види класифікацій складних слів. Їх можна поділити за різними принципами і один з них – за способом творення. Таким чином, можна виокремити:

1) Слова, утворені складанням елементів у певному порядку (*page-turner*, *airbag*);

2) Слова, утворені сполучним елементом (сполучним голосною або приголосною). Наприклад, *tradesman, brides-mate, синьо-жовтий*.

3) Слова, які утворені додаванням (юкстапозицією) коренів (*greenhouse, toothbrush, лікар – терапевт*) (Куц, 2021, с. 54);

4) Слова, утворені збереженням сполучної основи службових слів (*up-to-date, mother-in-law, bread-and-butter*).

У 70-х роках ХХ ст. Горпинич В.О. виділив три основні принципи словоскладання:

1) Утворення похідних слів на базі сурядних синтаксичних словосполучень (фізика і математика – фізико-математичний);

2) Утворення похідних слів на базі підрядних синтаксичних словосполучень (три роки – трирічний);

3) Утворення похідних на базі слів, що безпосередньо не поєднуються в синтаксичні словосполучення (авіапошта) (Горпинич, 1977, с. 118).

Для спрощеної класифікації, розглянемо складні слова, утворені поєднанням однієї або різних частин мови та/або сполучників/артиклів. Для початку введемо певні скорочення, де **N** – іменник, **V** – дієслово, **Adj** – прикметник, **Adv** – прислівник. Отже, виділяють такі види утворення складних слів:

Складні іменники:

1. **N + N**: складання двох іменників, що утворюють іменник.

Наприклад, *fireworks, waistline, textbook, сон-трава, батько-мати*.

2. **V + N**: складання іменника та дієслова, щоб утворити іменник.

Наприклад, *pickpocket, killjoy, горицвіт, зірвіголова*.

3. **Adj + N**: складання прикметника та іменник, що утворюють іменник (*fast-food, blackberry, greenhouse, чорнослив, верболіз*).

4. **N + V**: *nosebleed, снігопад, хвилеріз*.

5. **Particle + N**: *in-laws, down-town, напівтьма, напівлюдина*.

6. **Adv + N**: *backpack, underground*.

7. **V + Particle**: *drop-out*.

Складні дієслова:

1. **N + V:** *sky-dive*.
2. **Adj + V:** *blackmail, whitewash*.
3. **Particle + V:** *overcook*.

А також складні прикметники:

1. **N + Adj:** *silk-lined, stone-cold, агро-культурний*.
2. **Adj + Adj:** *open-ended, жовто-гарячий, повітряно-реактивний*.
3. **Adv + Adj:** *cross-modal, темно-синій*.
4. **Particle + Adj:** *over-qualified*.
5. **N + N:** *rock-solid*.
6. **V + N:** *heart-warming, нафтопереробний, овочезбиральний*.
7. **Adj + N:** *blue-collar, синьоокий, великопромисловий*.
8. **Particle + N:** *in-depth*.
9. **V + Particle:** *worn-out, torn-up, перегрітий* (Ningsih et. al, 2013, p. 3).

Було виявлено, що в українській лексикології складні слова поділяються на такі типи: зрощення, редуплікація, синонімічні єдності, семантичні єдності, а лексикологія англійської мови поділяє складні слова на ендоцентричні та екзоцентричні (Лебедева та ін., 2022, с. 4).

Зрощення – це лексико-семантичний спосіб словотвору, наслідком якого є номінації, тотожні словосполученню, і синтаксичні зв'язки та порядок при зрощенні зберігаються (Кононенко, 2020, с. 2). Наприклад, *горицвіт, паливода, вічнозелений, насамперед*.

Редуплікація це повне або (часто) часткове повторення кореня слова, основи або цілого слова, іноді афікса (подвоєння афіксів), з деякими видозмінами або без них (Чумак, 2011, с. 2). Редуплікація характеризується повнотою, компонентним римуванням, наявністю смислів, відмінних (частково або повністю) від значення окремого компонента, утвореного

редуплікацією. Наприклад, *митий-перемитий, квітне-одквітне, летять-летять, lovely-dovely, chiller-killer*.

Семантична єдність – слова семантично зв'язані, якщо їх значення може бути реалізоване лише у стійких контекстах, як-от такі слова як: *батько-мати, діди-прадіди, внуки-правнуки, хліб-сіль*.

Ендоцентричні сполуки – це слова, основне значення яких знаходиться всередині слова, в основі або корені. У таких словах центр визначає основне смислове навантаження, а інші частини слова (афікси, суфікси) додаються для надання додаткового значення чи форми. Екзоцентричні складні слова – це такі слова, чиє основне значення знаходиться «ззовні», тобто в префіксі або суфіксі. Наприклад, прикметник *bittersweet* – ендоцентричний, бо це складне слово та його елементи виконують роль прикметника, але якщо розглядати слово *bittersweet* (тобто, назва рослини), то воно буде екзоцентричним, адже відіграє функцію іменника, а його елементи – прикметника (Дмитрошкін, 2010, с. 2).

Отже, словоскладання – це складний процес, який передбачає утворення нових слів для поповнення мовного складу. Як результат, утворюються складні слова, які можна класифікувати за способом творення, семантичними відношеннями та структурою.

Висновки до Розділу 1

Під час дослідження теоретичних матеріалів було визначено, що словоскладання – це словотвірний процес, що ґрунтується на поєднанні лексичних елементів (слів або основ). Словоскладання є ключовим способом збагачення словника англійської та української мов. Під час дослідження ми встановили, що головні продукти словоскладання (тобто складні слова) в основному утворюються поєднанням коренів та основ. Також ми дізналися, що складні слова можуть бути класифіковані за способом творення, семантичними відношеннями та структурою.

Наступним нашим завданням було визначити види словоскладання, адже спосіб утворення нових слів є важливим процесом мовної системи.

Ми з'ясували, що складні слова виникають внаслідок складання елементів мови у певному порядку або за допомогою сполучних елементів. Вони можуть бути утворені з різних частин мови, таких як іменники, дієслова, прикметники, прислівники та інші.

РОЗДІЛ 2. ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ СУЧАСНИХ СПОСОБІВ СЛОВОСКЛАДАННЯ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ НА ОСНОВІ МАСМЕДІЙНОГО ДИСКУРСУ

Друга частина дослідження – порівняльний аналіз особливостей словотвору в сучасній англійській та українській мовах. Матеріалом для дослідження слугували тексти англійськомовного та україномовного масмедійного дискурсу.

2.1 Поняття масмедійного дискурсу

Важливо окреслити визначення масмедійного дискурсу, адже він безпосередньо впливає на словоскладання та мовленнєві процеси загалом.

Медіадискурс є похідною частиною загальної концепції дискурсу і представляє собою комплекс процесів і результатів мовленнєвої діяльності в галузі масової комунікації в усій їхній різноманітності та складності взаємодії

Сучасне мовознавство виокремлює два підходи до дослідження масмедійного дискурсу: масмедійний дискурс як будь-який вид дискурсу в ЗМІ, і мас-медійний дискурс як особлива мовленнєво-мисленнева діяльність, характерна лише для інформаційного мас-медійного простору (Чернишин, 2013, с. 3).

Різновиди масмедійного дискурсу виділяються залежно від використаних комунікативно-інформаційних каналів і реалізуються завдяки різноманітним мовним засобам і стратегіям. Відповідно до виконуваної комунікативної функції виділені такі види масмедійного дискурсу як публіцистичний дискурс, рекламний дискурс, PR-дискурс (Лютянська, 2014, с. 2).

Отже, масмедійний дискурс – це осередок утворення нових слів шляхом словоскладання, адже розширення лексичного запасу мови у сучасній українській та англійській мовах відбувається через масмедійні джерела.

2.2 Аналіз специфіки словоскладання в англійськомовному масмедійному дискурсі

Для даного дослідження було обрано публіцистичний масмедійний дискурс, а матеріалами послуговували тексти таких газет, журналів та служби радіомовлення як: *TIME*, *The Economist*, *The Atlantic*, *The Guardian*, *BBC*, *Українська Правда*, *Голос*, *День*, *Фокус та NV*.

Для початку проаналізуємо основні способи словоскладання, які найчастіше зустрічаються в англійськомовному масмедійному дискурсі. Як приклад, візьмемо статтю газети *TIME*.

У реченні «*These are their go-to strategies*» слово *go-to* – складне, на що вказує його структура: воно двокомпонентне, включає в собі елемент *go* (дієслово) та *to* (прийменник), утворюючи складний прикметник, що в цьому контексті можна перекласти як «панівний, основний» і віднести це слово до екзоцентричних сполук.

Спираючись на теоретичний матеріал, розглянутий у попередньому розділі, за способом творення складне слово *go-to* належить до слів, утворених збереженням сполучної основи службових слів.

Вищезгаданий спосіб творення складних слів також прослідковується в наступних прикладах, взятих з статей *The Guardian* та *BBC*:

- *In-laws* (родичі зі сторони чоловіка/дружини) – прийменник *in* + іменник *laws* = іменник:

(11) *How does detaining a 34-year-old veterinary nursing apprentice living with her husband and in-laws in Bedfordshire.* (The Guardian — 18.01.2024: URL)

- *Over-the-counter* (без рецепта) – прийменник *over* + артикль *the* + іменник *counter* = прикметник:

(9) *Cheap over-the-counter nail drug found to work on crippling flesh-eating disease.* (The Guardian — 23.11.2023: URL)

- *Off-the-record* (неофіційний) – прийменник *off* + артикль *the* + іменник *record* = прикметник:

(8) *Was The Scotsman right to run a quote which was "off-the-record"?* (BBC — 11.03.2008: URL)

Іншим поширеним способом творення складних слів є їхнє утворення додаванням ще одного простого кореня. Проаналізуємо слово *paperwork*. Подане слово складне та складається з двох елементів: іменника *paper* (папір) та іменника *work* (робота), таким чином утворюючи іменник *paperwork* (документи, оформлення документів): (16) *A French woman, married to a British citizen, had to give up her job after an apparent paperwork mix-up.*

Елементами складного слова, утвореного додаванням ще одного кореня, можуть бути не лише іменник + іменник, а також іменник + прикметник, іменник + дієслово, тощо. Таке явище є досить поширеним в англійській мові, тому з метою проілюструвати дані приклади утворення, візьмемо статті джерел *The Economist* та *The Atlantic*.

- *Fishermen* (рибалки) – іменник *fisher* + іменник *men* = іменник:

(5) *The cases under review both involve fishermen objecting to a regulation.* (The Economist — 17.01.2024: URL)

- *Lifesaving* (рятувальний) – іменник *life* + прикметник *saving* = прикметник:

(6)... *have already begun to feel the impact of the security threat in the Red Sea, as disrupting trade leads to higher prices and causes delays in shipments of lifesaving goods.* (The Guardian — 18.01.2024: URL)

- *Background* (досвід) прикметник *back* + іменник *ground* = іменник:

(15) *"We talk about both sides of the community, we are working-class, and we all have the same kind of background and the same wants and needs".* (The Guardian — 25.02.2024: URL)

- *Term-shortening* (скорочення терміну) – іменник *term* + іменник *shortening* = іменник:

(9) *Death, however, is not the only term-shortening medical event an incumbent might suffer.* (The Economist — 09.01.2024: URL)

- *Houseguests* (гості) іменник *house* + іменник *guests* = іменник:

(7) ... *like when I shush houseguests so that anxious Hobbes can eat in peace, or when my spouse canceled a long-awaited trip because Calvin fell ill.* (The Atlantic — 16.01.2024: URL)

Складання складних слів у певному порядку в англійській мові є не менш продуктивним. Його особливістю є те, що для того, щоб складне слово мало сенс, його частинки потрібно поставити в правильний порядок. Візьмемо слово ***evidence-based*** (доказовий) для прикладу. Якщо елемент *based* поставити на місце *evidence*, отримаємо *based evidence*, що буде словосполученням прикметника *based* та іменника *evidence*, але не складним словом.

Отже, продемонструймо ефективність поданого способу словоскладання на прикладах, отриманих аналізом джерел *The Guardian* та *BBC*:

- *Elbow-room* (вільний простір) – іменник *elbow* + іменник *room* = іменник:

(4) *With this week's cases ... the apex of America's judiciary looks ready to rescind this elbow-room for its co-equal branch.* (The Economist — 17.01.2024: URL)

- *Mix-up* (плутанина) – дієслово *mix* + прийменник *up* = іменник:

(12) *A French woman, married to a British citizen, had to give up her job after an apparent paperwork mix-up.* (The Guardian — 18.01.2024: URL)

- *Large-scale* (повномаштабний) – прикметник *large* + іменник *scale* = прикметник:

(13) *Despite the sanctions and military strikes – including a large-scale operation last Friday...* (The Guardian — 18.01.2024: URL)

Отже, для того щоб проілюструвати тенденції використання способів утворення складних слів в англійськомовному масмедійному дискурсі, візьмемо для аналізу по одній статті з досліджуваних джерел *THE TIMES*, *BBC*, *The Guardian* та *The Economist* та проаналізуємо дані за допомогою діаграми (Рис. 1). Спосіб утворення складних зі збереженням сполучної основи службових слів позначимо літерою А для зручності. Спосіб утворення додаванням ще одного простого кореня – літерою В, а утворення складних слів у певному порядку – літерою С.

Рис. 1 Словоскладання в англійськомовному масмедійному дискурсі

Проведений аналіз вибірки показав, що складні слова у досліджуваних статтях були утворені наступним чином:

- 1) Додаванням ще одного простого кореня – 48%;
- 2) У певному порядку – 44%;
- 3) Зі збереженням сполучної основи службових слів – 8%.

Отже, у досліджуваних джерелах найпоширенішими способами словоскладання були: а) утворення складних слів з додаванням ще одного простого кореня; б) утворення складних слів у певному порядку; в) утворення складних слів зі збереженням сполучної основи службових слів. За проведеним аналізом статей з різних джерел масової інформації можна

зробити висновок, що найбільш продуктивним способом словоскладання в англійськомовному масмедійному дискурсі є додавання простого кореня.

2.3 Аналіз специфіки словоскладання в українськомовному масмедійному дискурсі

Дослідивши специфіку словоскладання в англійській мові, проведемо аналогічне дослідження в українськомовному масмедійному дискурсі. Джерелом даного дослідження послуговують такі українські газети як: *Українська Правда, Голос, День, Фокус та NV*.

В українськомовному масмедійному середовищі, як і в щоденному житті, словоскладання відіграє важливу роль. Воно впливає на уявлення, переконання та формування суспільної свідомості. Аналіз особливостей словоскладання в українськомовному масмедійному дискурсі не тільки дозволяє краще розуміти його механізми, а й розкриває суттєві тенденції та особливості мовної практики.

Українська мова багата на складні слова, утворені сполучною голосною або приголосною, однак найчастіше це – голосна літера. До прикладу, візьмемо слово *електроенергія*. Подане слово складне, воно утворене з двох елементів: *електрика* та *енергія*, але поєднані вони в одне єдине слово сполучною голосною –о. Також *електроенергія* – екзоцентрична сполука, що дослівно буде означати електрична енергія:

Я вже наводив приклад, що у 2018-му в нас були витрати на електроенергію 466 млн...

Розглянемо статті від *Українська Правда* та *Голос*.

- Енергоринок (прикметник енергетичний + іменник ринок = іменник):
(17)... хоч ми перше комунальне підприємство, яке працює напямку з енергоринком... (УКРАЇНСЬКА ПРАВДА — 18.01.2024: URL)
- Соціально-економічний (прикметник соціальний + прикметник економічний = прикметник):

(20) *За вагомий особистий внесок у соціально-економічний та культурно-освітній розвиток держави...* (ГОЛОС УКРАЇНИ — 18.01.2024: URL)

- Культурно-освітній (прикметник культурний + прикметник освітній = прикметник):

(21) *За вагомий особистий внесок у соціально-економічний та культурно-освітній розвиток держави...* (ГОЛОС УКРАЇНИ — 18.01.2024: URL)

- Сільськогосподарський (прикметник сільський + прикметник господарський = прикметник):

(22) *Українці можуть придбати до 10 тисяч гектарів сільськогосподарської землі;* (ГОЛОС УКРАЇНИ — 17.01.2024: URL)

- Агрохолдинги (прикметник агрономічний + іменник холдинг = прикметник):

(23) *А відтак — її скуповують великі компанії — агрохолдинги.* (ГОЛОС УКРАЇНИ — 17.01.2024: URL)

Як і в англійськомовному масмедійному дискурсі, в українськомовному широко поширені складні слова, утворені за допомогою додавання ще одного простого кореня.

Однак, якщо в англійській мові основа слова переважно зберігається (наприклад, *paperwork* – оформлення документів), то в українській мові часто залежне слово скорочується. Проаналізуймо таку тенденцію на прикладах.

Візьмемо складне слово *нацбезпека*. Воно складається з двох елементів: прикметника національна та іменника безпека, утворюючи складний іменник; подане слово екзоцентричне та утворене додаванням простого кореня *нац-* (тобто, *національна*), але водночас не можна розглядати цей корінь як префікс, адже це саме скорочення від повнозначного слова:

(19) *Також на початку повномасштабного вторгнення закритість Комітету з питань нацбезпеки та оборони ... була виправданою.* (УКРАЇНСЬКА ПРАВДА — 18.01.2024: URL)

Розглянемо й інші приклади:

- Онлайн-трансляція (іменник онлайн + іменник трансляція = іменник):

(18) За онлайн-трансляції засідань на телеканалі "Рада" виступають понад 57% громадян. (УКРАЇНСЬКА ПРАВДА — 18.01.2024: URL)

- Військкомат (прикметник *військовий* + іменник *комісаріат* = іменник):

(27) Уповноважений Верховної Ради України з прав людини Дмитро Лубінець заявив, що щодня спостерігає проблеми в роботі військкоматів. (ФОКУС — 18.01.2024: URL)

- Спецоперація (прикметник *спеціальна* + іменник *операція* = іменник):

(24) У результаті багатоетапної спецоперації співробітники СБУ покроково задокументували злочинні дії агента фсб. (ДЕНЬ — 18.01.2024: URL)

- Вистава-перформанс (іменник *вистава* + іменник *перформанс* = іменник):

(25) Саме у ангарі у 2020 році була створена мультимедійна вистава-перформанс «Кострубізми. Кумановський». (ДЕНЬ — 18.01.2024: URL)

- Бізнес-рішення (іменник *бізнес* + іменник *рішення* = іменник):

(26) У Нацстратегії фахівці Мінфіну зазначили, що режим спрощеної системи ставить під загрозу податкові надходження і впливає на прийняття бізнес-рішень. (ФОКУС — 18.01.2024: URL)

Тепер визначимо який з цих способів словоскладання є найбільш продуктивним в українськомовному масмедійному дискурсі. У дослідженні використовувались такі джерела як: *Українська Правда, Голос, День, Фокус та NV*. Як і в попередньому підрозділі, візьмемо для ілюстрації одну статтю з кожного джерела, де складні слова, утворені за допомогою додавання ще одного простого кореня позначимо літерою А, а складні слова, утворені сполучною голосною або приголосною – В.

Рис. 2 Словоскладання в українськомовному масмедійному дискурсі

Отже, за даними діаграми у досліджуваних статтях 63% складних слів були утворені сполучною голосною або приголосною, а складні слова, утворені за допомогою додавання ще одного простого кореня складають інші 37%.

Провівши аналіз специфіки словоскладання в українськомовному масмедійному дискурсі, можна зробити висновок, що найпоширенішими способами словоскладання є утворення складних слів за допомогою сполучної голосної або приголосної літери та за допомогою додавання ще одного простого кореня. Домінантним способом утворення виявився перший, що становив 63% від досліджуваних слів.

Таким чином аналіз словоскладання в українському масмедійному дискурсі виявив істотні особливості та показав переваги та продуктивність різних методів утворення складних слів.

2.4 Спільні та відмінні тенденції у словоскладанні досліджуваних мов

Останній етап даного дослідження – аналіз спільних та відмінних рис у англійськомовному та українськомовному масмедійних дискурсах. Такий порівняльний аналіз дозволяє краще зрозуміти, як англійська та українська працюють у масмедійному просторі, та виявити тенденції, які можна спостерігати лише в одній із досліджуваних мов. Такий підхід дозволяє глибше зрозуміти особливості словоскладання кожної мови та їхній вплив на медійну практику.

Почнемо зі спільних тенденцій утворення складних слів. Як і в англійськомовному, так і в українськомовному масмедійному дискурсах переважає використання складних слів, утворених додаванням ще одного простого кореня. Однак в англійській мові цей спосіб є більш продуктивним, аніж в українській, і становить 48% від досліджуваних слів, коли як в українськомовному масмедійному дискурсі цей відсоток сягає 37%.

Також зважаючи на особливості кожної досліджуваної мови, в українських складних словах ми помітили тенденцію до скорочення залежного слова (наприклад, як в слові *нацбезпека*), а в англійськомовному масмедійному дискурсі більш поширено залишати основи або корені слів незмінними (наприклад, *fishermen*).

Відмінним, що було помічено під час дослідження, стало те, що в англійській мові часто використовуються складні слова, які були утворені зі збереженням сполучної основи службових слів. В українськомовному масмедійному дискурсі не спостерігається така практика, але найпоширенішим способом словоскладання є утворення складних слів за допомогою сполучної голосної або приголосної. Також українській мові не вистачає такої варіативності словоскладання, яка прослідковується в англійськомовному масмедійному дискурсі.

Отже, підсумовуючи, можна зазначити, що аналіз спільних тенденцій у словоскладанні англійської та української мов показує, що обидві мови

переважно використовують складні слова, утворені додаванням ще одного простого кореня. Англійська мова має більшу варіативність у словоскладанні, використовуючи слова, утворені зі збереженням сполучної основи службових слів, що відрізняється від української мови, де найпоширенішим способом є утворення складних слів за допомогою сполучної голосної або приголосної. Тобто, процеси словоскладання в англійськомовному та українськомовному дискурсі мають як і спільні, так і відмінні риси, які залежать від специфіки кожної з мов. Проаналізувавши тенденції словоскладання в обох мовах можна краще розуміти особливості словоскладання як і в українському так і англійському масмедійному дискурсі.

Висновки до Розділу 2

У другому розділі було проведено порівняльний аналіз специфіки словоскладання в англійській та українських мовах. Також було окреслено визначення масмедійного дискурсу.

Під час дослідження було виокремлено такі способи словоскладання в англійськомовному масмедійному дискурсі: а) складні слова, утворені додаванням ще одного простого кореня; б) складні слова, утворені у певному порядку; в) складні слова, утворені зі збереженням сполучної основи службових слів. Найбільш продуктивним способом словоскладання в англійській мові є утворення складних слів з додаванням ще одного простого кореня. Даний спосіб був застосований у 48% досліджуваних прикладів. Менш вживаним способом виявився спосіб утворення складних слів у певному порядку – 44%, а утворення складних слів зі збереженням сполучної основи службових слів виявився найменш продуктивним і складав 8% від досліджуваних прикладів.

В українському масмедійному дискурсі провідними способами словоскладання є: а) утворення складних слів додаванням ще одного простого кореня; б) утворення складних слів за допомогою сполучної голосної або

приголосної. Як показав аналіз, перший спосіб словоскладання складає 63% обраних прикладів, а інші 37% відповідають за другий спосіб словоскладання.

Встановлено також, що українська та англійська мови мають багато спільних та відмінних тенденцій у словоскладанні. Найпродуктивнішим способом у англійськомовному та українськомовному масмедійному дискурсах виявився спосіб утворення складних слів додаванням ще одного простого кореня.

ВИСНОВКИ

Словниковий склад будь-якої мови постійно перебуває у розвиткові та зазнає змін. Він грає роль засобу комунікації між людьми, а отже має видко реагувати на зміни в усіх сферах життя та діяльності людей. Дану роботу присвячено процесам словоскладання в англійській та українській мовах. Процес словоскладання, що є одним з найдавніших методів формування слів та суттєвим компонентом мовознавства, залишається активним способом утворення нових складних слів шляхом об'єднання двох коренів або кореня та цілого слова.

Аналіз теоретичних джерел дозволив встановити, що утворення складних слів за допомогою об'єднання двох коренів або кореня та цілого слова називається словоскладанням. У випадку коли складне слово утворене основою та цілим словом, вони набувають статус морфем та також стають основою. Головна мета цього процесу – спрощення комунікації, коли значення чисельних складних слів з'єднані в одному слові, яке, на перший погляд, можна було б передати цілим словом або навіть реченням.

Також ми з'ясували, що складні слова можна класифікувати: а) за способом творення; б) за частиною мови; в) поділити на ендосентричні та екзосентричні сполуки. Ми встановили, що складні слова виникають шляхом з'єднання елементів мови у певному порядку або за допомогою з'єднувальних елементів. Ці слова можуть формуватися з різних частин мови, таких як іменники, дієслова, прикметники, прислівники та інші.

В основній частині роботи, тобто у практичному розділі, ми проаналізували специфіку словоскладання в англійській та українській мовах на основі масмедійного дискурсу. Загальні результати дослідження допомогли встановити, що домінантним способом словоскладання в обох мовах є утворення складних слів додаванням ще одного простого кореня. Поданий спосіб використовувався у 48% досліджуваних прикладів англійською мовою і 37% українськомовних прикладів.

Також аналіз показав суттєві відмінності у словоскладанні обох мов. Українськомовний масмедійний дискурс широко застосовує утворення складних слів шляхом додавання сполучної голосною або приголосної – 63%, проте під час дослідження джерел англійською мовою такого способу словоскладання не було виявлено. Однак в англійськомовному масмедійному дискурсі часто використовується утворення складних слів у певному порядку (44%), а також утворення складних слів зі збереженням сполучної основи службових слів (8%), що не притаманно для української мови.

На підставі проведеного дослідження можна зробити висновок, що словоскладання є активним процесом в англійській та українській мовах та є каталізатором сучасного розвитку обох мов. Отже, результати цього дослідження виявили не лише суттєві аспекти словоскладання в англійськомовному та українськомовному сучасному масмедійному дискурсі, але й відзначили їхню унікальність та специфіку використання.

РЕЗЮМЕ

Дана робота висвітлює специфіку сучасного словоскладання в українській та англійській мовах. Актуальність цього дослідження полягає в потребі глибшого аналізу процесів словоскладання в досліджуваних мовах, адже мова постійно розвивається, а тому з'являються нові поняття та слова. Тема словоскладання потребує подальшого дослідження, а масмедійний дискурс є одним із найважливіших та найпродуктивніших джерел словоскладання, де інформація постійно оновлюється.

Об'єктом дослідження є процеси словоскладання в англійській та українській мовах в контексті масмедійного дискурсу. Предмет дослідження – порівняльний аналіз основних способів словоскладання в англійській та українській мовах на основі матеріалів масмедійного дискурсу. Метою цієї курсової роботи є проведення комплексного аналізу використання словоскладання як одного з ключових аспектів словотвору в сучасному англійському та українському масмедійних дискурсах.

У роботі використовується комбінація кількісного та якісного аналізу текстів масмедійного дискурсу, щоб глибше дослідити структуру та семантику складних слів, а також частоту вживання різних видів словоскладання в українськомовному та англійськомовному масмедійних дискурсах.

У **першому розділі** роботи проаналізовано теоретичні засади та визначення словоскладання, окреслено класифікацію складних та способи творення складних слів.

Другий розділ роботи фокусується на дослідженні специфіки словоскладання в англійській та українській мовах на основі масмедійного дискурсу. Встановлено, що спосіб утворення складних слів шляхом додаванням ще одного простого кореня є найпродуктивнішим в обох досліджуваних мовах.

Ключові слова: словотвір, словоскладання, способи творення складних слів, масмедійний дискурс, зіставний аналіз.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Басенко, Р. О. (2021). *Методи та прийоми перекладу українською мовою англомовних скорочень* (Магістерська робота). Полтавський інститут економіки і права.
2. Горпинич, В. О. (1999). *Сучасна українська літературна мова. Морфеміка. Словотвір. Морфонологія*. Навчальний посібник. Вища Школа.
3. Дмитрошкін, Д. Е. (2010). Соціально детермінований композит у сучасній англійській мові. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*, 51, 109–112.
4. Єнікєєва, С. М. (2006). Скорочення слова як механізм формотворення та словотворення в сучасній англійській мові. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*, 27, 93–96.
5. Кізіль, М. А. (2018). Роль словоскладання у творенні англомовних інноваційних одиниць сфери комп'ютерних технологій. *Наукові записки національного університету «Острозька академія», Серія «Філологія»*, 1(69), 187–189. <https://journals.oa.edu.ua/Philology/article/view/1612>
6. Куц, М. О. (2021). *Порівняльна лексикологія англійської та української мов*. Навчальний посібник. Кривий Ріг : ДонНУЕТ.
7. Коваленко, К. Г., Сільнича, Н. А. (2012). Словотвір як мовознавча дисципліна. *Актуальні проблеми сучасної медицини: Вісник Української медичної стоматологічної академії* 12(1/2), 237–239.
8. Коваленко, К. Г. (2013). Продуктивні способи утворення нових слів у сучасній англійській мові. *Актуальні проблеми сучасної медицини*, 13(4), 211–214.
9. Кононенко, І. (2018). Словесні зрощення в українській і польській мовах. Київський національний університет імені Тараса Шевченка. *Українське мовознавство*, 1(48). с. 54–55.
10. Корунець, І. В. (2003). *Порівняльна типологія англійської та української мов*. Навчальний посібник. Нова Книга.

11. Мелконян, Д. А. (2015). *Новітні тенденції в системі словоскладання сучасної англійської мови (на матеріалі публіцистичних текстів)*. Житомир.
<http://eprints.zu.edu.ua/18809/1/statia9.pdf>
12. Радочинська, Л. Г. (2014). Особливості словоскладання в англійській мові. *Materialy Miedzynarodowej naukowii-praktycznej konferencji «Aktualne problemy nowoczesnych nauk, Filologiczne nauki, 16*, 56–60.
13. Сіняговська, І. Ю. (2019). *Методичні рекомендації з вивчення дисципліни «Порівняльна лексикологія англійської та української мов»*. ДонНУЕТ
14. Левицький, А. Е., Сингаївська, А. В., Славова, Л. Л. (2006). *Вступ до мовознавства*. Навчальний посібник. Центр навчальної літератури.
15. Лебедєва, Н. А. Бевзо, Г. А. Малінська, Г. Д. (2022). Порівняльна лексикологія української та англійської мов. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*, 33(72), 45–50.
16. Лютянська, Н. І. (2014). Мас-медійний дискурс: типологічні та структурно-організаційні особливості. *Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя. Серія Філологічні науки*, 2, 136–141.
17. Мартинов, О. О., Самаріна, В. В. (2022). Особливості відтворення фразеологізмів на позначення характеристики людини. *Питання сучасної модернізації науки та освіти*, 1, 117–119.
18. Чернишин, О. А. (2013). Сутнісні характеристики понять «медіадискурс» та «медіатекст» у сучасній медіалінгвістиці. *Наукові записки, Серія Філологічні науки (мовознавство)*, 118, 309–313.
19. Чумак, Л.М. (2011). Редуплікація як спосіб словотвору в сучасній англійській мові. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія», Серія Філологічна*, 20, 216–221.
20. Pius ten Hacken, P. (2017). Oxford Research Encyclopedia of Linguistics, *Compounding* in *Morphology*.
<https://oxfordre.com/linguistics/display/10.1093/acrefore/9780199384655.001.001/acrefore-9780199384655-e-251>

21. Ningsih, A. W. Rosa, R. N. (2013). FBS Universitas Negeri Padang. *Types And Processes Of Compound Words Used In Headline News Columns In “The Jakarta Post” Newspaper.*

<https://ejournal.unp.ac.id/index.php/ell/article/viewFile/894/748>

22. Vasylenko, K. Shumenko, O. A. (2018). Compounding as the most productive type of word formation in English fiction texts (based on the series of novels by George Martin “A Game of Thrones”). *Філологічні трактати*, 10(1), 106–111.

ДОДАТОК

- (1) *These are their **go-to** strategies.* (TIME — 16.01.2024:
URL:<https://time.com/6554322/how-to-use-social-media-less/>).
- (2) *She kicks off her **phone-free** Friday evenings, for example, by enjoying a meal with family and friends.* (TIME — 16.01.2024:
URL:<https://time.com/6554322/how-to-use-social-media-less/>).
- (3) *You're not **time-constrained**, but you only get to watch 10 pieces of content.* (TIME — 16.01.2024: URL:<https://time.com/6554322/how-to-use-social-media-less/>).
- (4) *The apex of America's judiciary looks ready to rescind this **elbow-room** for its co-equal branch.* (The Economist — 17.01.2024: URL:
<https://www.economist.com/united-states/2024/01/17/the-supreme-court-is-inclined-to-clamp-down-on-regulators>).
- (5) *The cases under review both involve **fishermen** objecting to a regulation* (The Economist — 17.01.2024: URL: <https://www.economist.com/united-states/2024/01/17/the-supreme-court-is-inclined-to-clamp-down-on-regulators>).
- (6) *Death, however, is not the only **term-shortening** medical event an incumbent might suffer.* (The Economist — 09.01.2024: URL:
<https://www.economist.com/science-and-technology/2024/01/09/heart-attacks-strokes-dementia-can-biden-and-trump-beat-the-odds>).
- (7) *I shush **houseguests** so that anxious Hobbes can eat in peace, or when my spouse canceled a long-awaited trip because Calvin fell ill.* (The Atlantic — 16.01.2024: URL: <https://www.theatlantic.com/health/archive/2024/01/pet-owners-parents-love-acceptance/677121/>).
- (8) *Was The Scotsman right to run a quote which was "**off-the-record**"?* (BBC — 11.03.2008: URL:
https://www.bbc.co.uk/blogs/ni/2008/03/when_are_you_off_the_record.html).

(9) *Cheap **over-the-counter** nail drug found to work on crippling flesh-eating disease* (The Guardian — 23.11.2023: URL:

<https://www.theguardian.com/global-development/2023/nov/23/fungal-nail-drug-fosravuconazole-breakthrough-treating-neglected-flesheating-disease-mycetoma>).

(10) *A French woman, married to a British citizen, had to give up her job after an apparent **paperwork** mix-up.* (The Guardian — 18.01.2024: URL:

<https://www.theguardian.com/commentisfree/2024/jan/18/eu-citizens-entry-britain-spain-europeans-uk-border>).

(11) *How does detaining a 34-year-old veterinary nursing apprentice living with her husband and **in-laws** in Bedfordshire.* (The Guardian — 18.01.2024: URL:

<https://www.theguardian.com/commentisfree/2024/jan/18/eu-citizens-entry-britain-spain-europeans-uk-border>).

(12) *A French woman, married to a British citizen, had to give up her job after an apparent **paperwork mix-up*** (The Guardian — 18.01.2024: URL:

<https://www.theguardian.com/commentisfree/2024/jan/18/eu-citizens-entry-britain-spain-europeans-uk-border>).

(13) *Despite the sanctions and military strikes – including a **large-scale** operation last Friday...* (The Guardian — 18.01.2024: URL:

<https://www.theguardian.com/world/2024/jan/18/red-sea-crisis-us-military-missile-strikes-houthis-yemen-gulf-of-aden>).

(14) *... have already begun to feel the impact of the security threat in the Red Sea, as disrupting trade leads to higher prices and causes delays in shipments of **lifesaving** goods.* (The Guardian — 18.01.2024: URL:

<https://www.theguardian.com/world/2024/jan/18/red-sea-crisis-us-military-missile-strikes-houthis-yemen-gulf-of-aden>).

(15) *“We talk about both sides of the community, we are working-class, and we all have the same kind of **background** and the same wants and needs”.* (The Guardian — 25.02.2024: URL:

<https://www.theguardian.com/music/2024/feb/25/irish-rappers-kneecap-film-fine-art-album-interview>).

(16) *What kind of **evidence-based** strategies can help people to deal with feelings of exhaustion and burnout?* (BBC — 17.01.2024: URL:

<https://www.bbc.com/future/article/20240117-extreme-exhaustion-the-truth-about-burnout>).

(17) *... хоч ми перше комунальне підприємство, яке працює напряду з енергоринком ...* (УКРАЇНСЬКА ПРАВДА — 18.01.2024: URL:

<https://www.epravda.com.ua/news/2024/01/18/708879/>).

(18) *За онлайн-трансляції засідань на телеканалі "Рада" виступають понад 57% громадян.* (УКРАЇНСЬКА ПРАВДА — 18.01.2024: URL:

<https://www.pravda.com.ua/columns/2024/01/18/7437708/>).

(19) *Також на початку повномасштабного вторгнення закритість Комітету з питань **нацбезпеки** та оборони ... була виправданою.*

(УКРАЇНСЬКА ПРАВДА — 18.01.2024: URL:

<https://www.pravda.com.ua/columns/2024/01/18/7437708/>).

(20) *За вагомий особистий внесок у **соціально-економічний** та культурно-освітній розвиток держави...* (ГОЛОС УКРАЇНИ —

18.01.2024: URL: <http://www.golos.com.ua/article/376347>).

(21) *За вагомий особистий внесок у **соціально-економічний** та культурно-освітній розвиток держави...* (ГОЛОС УКРАЇНИ — 18.01.2024: URL:

<http://www.golos.com.ua/article/376347>).

(22) *Українці можуть придбати до 10 тисяч гектарів*

сільськогосподарської землі (ГОЛОС УКРАЇНИ — 17.01.2024: URL:

<http://www.golos.com.ua/article/376331>).

(23) *А відтак — її скуповують великі компанії — **агрохолдинги**.* (ГОЛОС

УКРАЇНИ — 17.01.2024: URL: <http://www.golos.com.ua/article/376331>).

(24) У результаті багатоступенної **спецоперації** співробітники СБУ покровоно задокументували злочинні дії агента фсб. (ДЕНЬ — 18.01.2024: URL <https://day.kyiv.ua/news/180124-sbu-zatrymala-ahenta-fsb-yakyy-hotuvav-ekolohichnyy-terakt-na-odeshchyni>).

(25) Саме у ангарі у 2020 році була створена мультимедійна **вистава-перформанс** «Кострубізми. Кумановський». (ДЕНЬ — 18.01.2024: URL: <https://day.kyiv.ua/news/170124-teatr-harmyder-z-lutska-veze-do-kyyeva-istoriyi-pro-polissya>).

(26) У Нацстратегії фахівці Мінфіну зазначили, що режим спрощеної системи ставить під загрозу податкові надходження і впливає на прийняття **бізнес-рішень**. (ФОКУС — 18.01.2024: URL: <https://focus.ua/uk/economics/620718-kynec-yedinogo-podatku-koli-v-ukrajini-mozhut-skasuvati-sproshchenu-sistemu-dlya-fopiv>).

(27) Уповноважений Верховної Ради України з прав людини Дмитро Лубінець заявив, що щодня спостерігає проблеми в роботі **військкоматів**. (ФОКУС — 18.01.2024: URL: <https://focus.ua/uk/eksklyuzivnyy/620646-perevirki-dokumentiv-i-vikradennya-lyudey-ombudsmen-viznav-shcho-voenkomi-porushovali-konstituciyyu-chi-pokarayut-vinnih>).